

дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. Кіровоград, 2006. 183 с.

ПАРТНЕРСТВО ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ ПЕДАГОГІВ

Жирська Галина Ярославівна

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

gyrska@chem-bio.com.ua

Турчин Ольга Василівна

Методист відділу методики навчальних предметів та професійного розвитку педагогів, Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти

olatur@i.ua

Сьогодні в умовах реформування освіти зростає актуальність співпраці між середніми загальноосвітніми закладами (ЗЗСО) та закладами вищої освіти (ЗВО), адже школа готує підґрунтя для того, щоб майбутній студент пізніше став не тільки висококваліфікованим спеціалістом у своїй галузі, а й всебічно розвиненою особистістю [2]. В рамках такої співпраці необхідна плідна співпраця педагогів усіх рівнів системи освіти, що дає можливість поєднувати їх знання, вміння, навички та досвід для ефективного вирішення нагальних проблем освіти та підвищення рівня професіоналізму.

Сьогодні наукові дослідження у рамках партнерства ЗЗСО та ЗВО проводяться у таких напрямках: удосконалення навчальної діяльності та поліпшення успішності учнів; ефективний професійний розвиток педагогів; координація, розвиток та оцінювання навчальних програм і процесу навчання; мобілізація, розподіл та ефективне використання освітніх ресурсів. На нашу думку, перспективними напрямками інноваційної діяльності щодо співпраці школи і ЗВО є: - відпрацювання механізмів взаємодії школи і ЗВО з метою модернізації форм і методів організації освітнього процесу; - формування умов для професійного самовизначення учнів й підвищення рівня компетентності майбутніх абітурієнтів певного університету [1].

Основні форми взаємодії ЗВО зі школами на сучасному етапі за першим напрямком наступні: навчально-методична взаємодія, яка включає в себе підготовку та апробацію підручників, навчальних і методичних посібників для учнів і вчителів, які працюють в школі, контакти вчителів шкіл з викладачами ЗВО з метою консультацій та обміну досвідом; науково-методична робота, яка передбачає проведення спільних круглих столів з найбільш важливих питань спільної діяльності, організацію методичних семінарів при кафедрах ЗВО з участю вчителів ЗЗСО, рецензування викладачами вишу дослідницьких і проектних робіт учнів шкіл, залучення до участі в науково-практичних

конференціях на базі ЗВО вчителів ЗЗСО, організація на базі вишу роботи факультативів і наукових гуртків, орієнтованих на учнів шкіл тощо.

Перш за все, школа і ЗВО повинні подбати про наступність в освітніх програмах. Це є головною передумовою подальшого успішного навчання учня, як студента вишу [3]. Обговорення цих вимог може здійснюватись на спільних семінарах, за круглими столами, на науково-практичних конференціях, які повинні організовуватись для учителів шкіл і викладачів ЗВО. Такі форми співпраці дають можливість практичного обміну знань педагогів, виробити певні єдині вимоги до знань учнів, обговорити методiku викладання певних навчальних предметів, як в школі, так і у виші, працювати над створенням навчально-методичного комплексу з предмету для закладів загальної середньої освіти із залученням викладачів ЗВО.

Наприклад, Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка було проведено Крайовий форум освітян «Освіта – енергія майбутнього» під гаслом дійства «#Будуємо_Майбутнє_Разом». У ньому взяли участь педагоги ЗЗСО області та вишів міста, які обговорили освітні питання на цікавих семінарах і тренінгах в одній із секцій за визначеними напрямками та спеціальностями усіх факультетів. Хіміко-біологічний факультет організував секцію «Партнерська взаємодія в освітньому процесі з біології та хімії», у якій представив основні види співпраці, що реалізуються на різних рівнях взаємодії освітян. Зокрема, партнерська взаємодія в системі «викладач – учитель» розглядалась на семінарах з методичних проблем щодо навчання біології і хімії. Партнерську взаємодію в системі «студент - учитель» реалізували під час тренінгу «Біологічна освіта в смартфоні» Партнерська взаємодія в системі «викладач - студент – учень» була представлена майстер-класом проведення екологічного свята «За що ми любимо осінь». Партнерську взаємодію в системі «студент - учень» реалізували під час круглого столу «Перші кроки в біологічну та хімічну науки».

Цікавим є досвід проведення спільних заходів кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін хіміко-біологічного факультету і Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу Тернопільської міської ради у формі міждисциплінарної локації освітнього містечка інноваційних можливостей. Так, у зустрічі на тему «Проектування інтегрованих завдань як стратегічної складової компетентнісної освіти взяло участь понад 150 учителів біології, хімії, географії, фізики та основ здоров'я шкіл міста Тернополя, методисти ТКМЦНОІМ, науковці та студенти університету. Цікавою та продуктивною була робота п'яти тренінгових груп, під час яких учасники удосконалювали вміння щодо моделювання інтегрованих компетентнісно орієнтованих завдань з метою формування природничо-наукової компетентності школярів; організації практичних робіт як засобу формування діяльнісного компоненту природничо-наукової компетентності школярів; проектної технології навчання як засобу реалізації компетентнісного підходу.

Однією з проблем, з якою стикаються викладачі ЗВО, є те, що студенти не мають навичок самостійної пізнавальної роботи, які повинні бути сформовані в них ще в школі. Для цього вчителі повинні організовувати спільні проекти, конкурси, олімпіади, презентації для школярів, які б давали можливість сформуванню в них ці навички. До організації таких заходів можна залучати і викладачів, і студентів вишів, які могли б керувати такими проектами, поділитись своїми знаннями та досвідом. Слід визнати, що в умовах сьогодення необхідно удосконалити використання інформаційних технологій у загальноосвітній і вищій школі, які вносить помітний внесок у формування і підвищення мотивації школярів і студентів до навчання.

Форми співпраці ЗЗСО та ЗВО щодо профорієнтаційної діяльності, спрямованої на усвідомлений вибір випускником професії та підвищення мотивації до навчання також різноманітні: виїзні зустрічі з учителями, учнями та їх батьками з метою проведення бесід про правила прийому до ЗВО і умови навчання в ньому; проведення на базі вишів наукових шкіл, лабораторій, предметних олімпіад і конкурсів серед учнів шкіл; організація Днів відкритих дверей, екскурсій та інших заходів.

Масові заходи, що проводять вищі навчальні заклади з профорієнтації майбутніх абітурієнтів, мають важливу просвітницьку функцію. Як правило, профорієнтаційна робота закладів вищої освіти з майбутніми абітурієнтами відбувається шляхом проведення днів відкритих дверей, гостин, ярмарок та виставок професій, екскурсій для учнів тощо. Такі заходи спрямовуються переважно на створення позитивного іміджу закладу вищої освіти. Однак, цінність таких заходів полягає в активізації процесу професійного самовизначення школярів, сприянні виховання в учнів відповідального й активного ставлення до свідомого та самостійного вибору майбутньої професії.

Щорічно такі заходи проводить Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Восени університет запрошує учнів школи до участі у фестивалі професій «Гостини в ТНПУ», відвідинах Центру довузівської підготовки та обраних факультетів. Велике зацікавлення у майбутніх абітурієнтів викликають локації кафедр хіміко-біологічного факультету, які представляють свої спеціальності. Хімічна локація пропонує оглянути демонстраційні експерименти «Вулкан», досліди із природними індикаторами «Світлофор», «Тайнопис», «Фараонові змії» і долучитись до вражаючих експериментів, зокрема «Каскадерська кров» та багато інших. У біологічних локаціях відвідувачі можуть ознайомитись з інноваційними підходами до вивчення біохімічних та молекулярно-генетичних характеристик рослин різних за типом росту культур *in vitro*, побачити колекції насіння і жуків, попрацювати з сучасними мікроскопами, побачити рух цитоплазми, поспостерігати за живими об'єктами (рибами, равликами, птахами, кроликами), дослідити фізіологічні особливості свого організму, взяти участь в майстер-класі з виготовлення осінніх композицій тощо.

Отже, співпраця закладів вищої та загальної середньої освіти для оптимізації освітнього процесу і профорієнтації випускників покликана дати учням мотивацію самостійно вчитися та розвиватися, адже у закладах вищої освіти саме це вміння є найціннішим. Така співпраця вимагає активної участі учителів та викладачів, які виконують в цій роботі організаційну, координуючу, діагностуючу, консультуючу, спрямовуючу, регулюючу, посередницьку роль. При цьому запорукою ефективності партнерства шкіл та університетів є готовність педагогічних працівників, членів партнерства, здійснювати спільну діяльність, яка сприяє кращому розумінню специфіки кожного рівня освіти, можливостей реалізації освітніх реформ та різних форм професійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Ніколенко Л. Т. Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості дитини у контексті Нової української школи / URL: http://lib.iitta.gov.ua/710749/1/Ніколенко_Методист_Ст.%20Педаг.%20партнерства%20як%20умова.pdf.
2. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. К.: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
3. Степанюк А. В., Жирська Г. Я., Міщук Н. Й. Наступність у формуванні компетентностей майбутніх учителів біології в умовах ступеневої освіти. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. ІХVІ. Херсон: Вид-во ХДУ. 2014. С. 229-235.

ФЛЕШ-КАРТКИ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ УЧНІВ

Андрушко Анастасія Аркадіївна

Магістрантка Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
nastiusha6707@gmail.com

Саска Галина Володимирівна

Спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач біології та основ медичних знань
Гусятинського коледжу ТНТУ імені Івана Пулюя
natalihrabovska9@gmail.com

Найважливішою метою сучасної школи, як соціально-педагогічної системи, є навчання учнів самостійно здобувати знання, а також формування вміння використовувати їх на практиці в змінних умовах сьогодення. Актуальним залишається твердження Д. Трайтака (1979) про «... перетворення людини з об'єкта управління (навчання і виховання) в суб'єкт управління (навчання і виховання), формування у нього самостійності і здатності до самоврядування (самоосвіти, самовиховання, самореалізації)» [1, с. 9].

Відомо, що успішність у формуванні самостійності багато в чому залежить від методів і засобів навчання (дидактичних засобів), що використовуються вчителем у навчальному процесі. Будучи частиною педагогічної системи, засоби